

Europska unija

Ulaganje u
budućnost.

Sigurnost djece na internetu

Modul 1

priručnik za roditelje

1. i 2. razreda osnovne škole

Zehra Delić, Ivana Duvnjak, Marijana Ivošević, Petar Kopunović Legetin,
Lidija Kralj, Jadranka Kurtović, Brankica Majdiš, Nikolina Mandić,
Blanka Mihaljević, Zorica Mohnacki, Biljana Nikšić, Mirta Šter

Sigurnost djece na internetu

Modul 1 priručnik za roditelje 1. i 2. razreda osnovne škole

Zehra Delić, Ivana Duvnjak, Marijana Ivošević, Petar Kopunović Legetin,
Lidija Kralj, Jadranka Kurtović, Brankica Majdiš, Nikolina Mandić,
Blanka Mihaljević, Zorica Mohnacki, Biljana Nikšić, Mirta Šter

OŠ "Mladost"
Osijek

Nakladnik: OŠ Veliki Bukovec
Dravska 42, Veliki Bukovec, Mali Bukovec

Za nakladnika: Terezija Šalamon i Željka Marković-Bilić

Urednica: Lidija Kralj

Urednički tim: Tea Toplak, Štefanija Šarec, Sanja Ivačić, Brankica Kovaček, Gordana Lohajner, Željka Marković-Bilić, Marina Zember, Marinka Mlinarić, Daliborka Vuković, Terezija Šalamon, Stela Pavetić

Recenzenti: Gordana Sokol, Viktorija Hržica, Željka Knezović, Karl Hopwood, James Langley

Lektorica i korektorica: Vesna Čondić

Ilustracije, dizajn, prijelom i tisak:

VERDELINO
marketing solutions

sales | production | idea | web | events | promotions

Zahvala

I na kraju dugomjesečnog rada, pred nama je udžbenik kao dio cjelokupnog rada u Projektu. Posebno zahvaljujemo Stjepanovoj mami Viktoriji Hržica koja nam je otvorila put u Projekt i vjerovala da ćemo mi to moći.

Također, zahvaljujemo svim djelatnicima OŠ „Mladost“, učenicima koji su posudili glas našim likovima, učenicima koji su isprobali sadržaje, roditeljima koji su se aktivno uključili u Projekt.

Pedagoški tim
OŠ „Mladost“ Osijek

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 892026.

ISBN 978-953-8029-01-1

Sadržaj knjige dostupan je pod Creative Commons licencom: Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima.

Sadržaj smijete umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti i mijenjati ga uz obvezno navođenje autorstva i samo za korištenje u nekomercijalne svrhe. Promijenjeno djelo morate dijeliti pod istom licencom.

I. izdanje, Mali Bukovec, 2014.

Sufinancira Europska unija iz Europskoga socijalnog fonda.

Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost OŠ „Mato Lovrak“, OŠ „Mladost“, OŠ Veliki Bukovec, OŠ Gripe i OŠ Popovača te ne odražava stajalište Europske unije.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
-----------	---

Informacije

1.1. Dobro došli u novi svijet.....	2
1.2. Kako u šumi pronaći stablo.....	3
1.3. Nije svaka jabuka slatka.....	3
1.4. Kako odabrati pravu jabuku.....	4
1.5. Digitalni trag.....	5

Komunikacija

2.1. Mjesto za igru i zabavu.....	6
2.2. Pristojno ponašanje.....	7
2.3. Ponašanje za 5.....	8
2.5. Poruka koja najbrže stiže.....	9
2.4. Uzoran stanovnik u virtualnome svijetu.....	9
2.6. Dobre poruke.....	10

Stvaranje sadržaja

3.1. Moj kreativni rad.....	11
3.2. Poštujem tuđi rad.....	11

Sigurnost

4.1. Neznanac s druge strane ekrana.....	12
4.2. Nepoznatim osobama ne govorim svoje ime.....	12
4.3. Kako računalo utječe na moje zdravlje.....	13
4.4. Računalo i zdravlje.....	13
4.5. I računalo može čuvati okoliš.....	14

Rješavanje problema

5.1. Nasilnici na mreži.....	15
5.2. Čarobna kutija.....	16

UVOD

Poštovani roditelji!

Pred vama se nalazi priručnik za roditelje uz udžbenik *Sigurnost djece na internetu* koji je izrastao iz međusobne suradnje učenika, njihovih učitelja i roditelja tijekom projekta *Sigurnost djece na internetu*. Dio je udžbeničkoga kompleta koji se sastoji od udžbenika za učenike, priručnika za učitelje i priručnika za roditelje te multimedijjskih, interaktivnih sadržaja i e-udžbenika koji su dostupni na mrežnim stranicama [petznet.HR](http://petznet.hr). To područje školskoga kurikuluma i udžbenički komplet koji iz njega proizlazi nastali su iz potrebe obrazovne politike Republike Hrvatske da prihvati osam temeljnih kompetencija za cjeloživotno obrazovanje koje je odredila Europska unija.

Jedna je od tih kompetencija digitalna pismenost koja se odnosi na osposobljenost za sigurnu i kritičku upotrebu informacijsko-komunikacijske tehnologije za rad u osobnome i društvenome životu i komunikaciji. Njezini su ključni elementi osnovne informacijsko-komunikacijske vještine i sposobnosti: upotreba računala za pronalaženje, procjenu, pohranjivanje, stvaranje, prikazivanje i razmjenu informacija te razvijanje suradnje i komunikacije internetom.

Udžbenik sadržava dvadeset tema koje su usmjerene na različita područja u upotrebi računala, mobitela i interneta – informacije, komunikacije, stvaranje sadržaja, sigurnost i rješavanje problema. Ovaj priručnik za roditelje prati materijale udžbenika za učenike. Čitanjem priručnika dobit ćete jasnu sliku o sadržajima koje usvajaju i uče vaša djeca. U njemu se nalaze primjeri, odnosno znanja i vještine koje će vaša djeca steći u školi te smjernice s pomoću kojih ćete moći uspješno pratiti njihov napredak u usvajanju tih znanja i vještina potrebnih za sigurno i prihvatljivo korištenje interneta. Uz te smjernice moći ćete im i uspješno pomagati da ih lakše i brže usvoje.

U priručniku ćete pronaći niz obiteljskih aktivnosti koje će potaknuti sve članove obitelji da usvoje znanja i vještine potrebne za sigurno i pametno korištenje mobilnih tehnologija i interneta.

Priručnik je bogat poveznicama koje vode do dodatnih sadržaja gdje možete pronaći više informacija kako pristupiti mrežnim stranicama na kojima se nalaze priručnici o prvim koracima u radu s određenim programima, kako pronaći videozapise s mnoštvom savjeta za roditelje, gdje pristupiti sigurnim *online* mjestima koja sadrže školsku lektiru, crtane filmove i igre za djecu, kao i *online* obrazovne igre i kvizove za vježbanje i provjeru znanja.

Priručnik će vam pomoći da svoju djecu usmjeravate prema sigurnome i odgovornome korištenju interneta, ali i da proširite i upotpunite svoje znanje i vještine u upotrebi mobilnih tehnologija i interneta. Razumjet ćete opasnosti s kojima se djeca svakodnevno susreću na internetu i što valja poduzeti kako biste svojoj djeci osigurali sigurno odrastanje u stvarnome i virtualnome svijetu.

Nadamo se da će vam ovaj priručnik i svi prateći sadržaji na [petznet.HR](http://petznet.hr) biti neprocjenjivo sredstvo kojim ćete svojoj djeci pomoći da se sigurno i uspješno koriste internetom i svim im dostupnim tehnologijama.

1.1. Dobro došli u novi svijet

U predškolskoj dobi djeca se koriste računalom ili mobitelom isključivo za zabavu. Kad krenu u školu, korisno je postupno ih upoznavati s mogućnošću da na internetu pronalaze brojne informacije koje im mogu poslužiti za stjecanje znanja. Kao što smo svjesni da djecu ne možemo ostaviti samu da se igraju uz prometnicu, jednako tako ne možemo ih ostaviti da bez nadzora pretražuju internet.

Ovom nastavnom jedinicom upoznajemo učenike s mogućnostima interneta, izvodimo prve korake u pretraživanju *weba* i povezujemo ga sa stvarnim životom. Uvođenjem informacijske tehnologije u nastavu namjeravamo otvoriti prozor u svijet interneta i pokazati siguran način uporabe informacija stvarajući dobre navike.

Putem igre i kreativnim stvaralačkim radom oblikujemo mjesto na kojemu će učenici dijeliti sve informacije, mali razredni internet. Dogovaramo se s učenicima što stavljati u kutiju razrednoga računala, vodeći računa o njihovim željama i potrebama. Pretražujući internet, upoznajemo ih s mjestima važnima za školovanje i osvješčujemo važnost interneta kao mjesta za učenje. Kako djeca njihove dobi imaju potrebu za igrom i zabavom, upoznajemo ih sa sigurnim mrežnim mjestima za igru i predlažemo gledanje obrazovnih sadržaja i crtića na stranicama petznet.HR/Modul1/poveznice.

Uloga je roditelja u stvaranju sigurnoga okružja najvažnija. Zato je potrebno kod kuće staviti zaštitu na računalo i ograničiti pristup djetetu samo na određena mrežna mjesta. Za djecu od sedam do devet godina ograničenja su nužna jer dijete ne može samostalno utvrditi pouzdanost mrežnoga mjesta.

Ako dosad niste ograničili pristup, bilo bi dobro to učiniti što prije. Pročitajte savjete i preporuke u člancima: *Googleovi sigurnosni alati*, *Google stranice i alati za obiteljsku sigurnost* i *Sigurnost djece* na internetu na petznet.HR/Modul1/poveznice.

Obiteljske aktivnosti

Zajedno s djetetom potražite podatke ili slike o članovima svoje obitelji.

Upoznajte se sa sadržajem mrežne stranice škole koju dijete pohađa i na kojoj se objavljuju važne informacije korisne vama i djetetu.

Pročitajte *online* slikovnicu, pogledajte zajedno dugometražni obiteljski film ili zaigrajte igru.

Razgovarajte s djetetom kako se koristiti internetom i pružite mu pomoć u traženju materijala.

Literatura za roditelje: *Aftab, Parry. 2003. Kako prepoznati opasnosti interneta – vodič za škole i roditelje. Neretva. Zagreb.*

1.2. Kako u šumi pronaći stablo

Igrajući se i istražujući, nastavnom jedinicom *Kako u šumi pronaći stablo* učenike želimo upoznati s različitim izvorima informacija te načinima i mjestima gdje ih mogu pronaći. Usmjerit ćemo se na živu riječ kao izvor informacija (riječ učitelja, roditelja, drugih učenika i sl.), na knjige i internet. Pritom ne želimo favorizirati nijedan izvor, već učenicima želimo pokazati kako se oni razlikuju po dostupnosti, kako su neke informacije na koje nailazimo zastarjele ili netočne te da je poželjno provjeriti ih u više izvora.

U školi ćemo im to pokazati na jednome primjeru, a to isto možete učiniti i vi kod kuće. U tome će vam pomoći i računalna igra i križaljka koje su vam dostupne na mrežnim stranicama petznet.HR/Modul1/poveznice.

Obiteljske aktivnosti

Djetetu možete pokazati dostupne izvore informacija u svojoj blizini, u domu ili obližnjoj knjižnici.

1.3. Nije svaka jabuka slatka

U nastavnoj jedinici *Nije svaka jabuka slatka* govorimo o informacijama te razlikovanju dobrih i loših informacija.

Svi podatci koje primamo nemaju uvijek neko novo značenje za nas primatelje. Samo one podatke kojima primamo nove spoznaje nazivamo informacijama. Primjerice, podatak je raspored sati utorkom: 1. Matematika, 2. Hrvatski jezik, 3. Glazbena kultura, 4. Likovna kultura. Ako umjesto Hrvatskoga jezika 2. sat najavimo Prirodu, tad smo primili informaciju o novome rasporedu za utorak.

Na primjeren ćemo način učenicima objasniti dobre i loše informacije:

1. igrom *istina ili laž*
2. razvrstavanjem fotografija na zadanu temu (neke fotografije prikazuju zadanu temu – nositelji dobre informacije, a neke ne prikazuju – nositelji loše informacije)
3. igrom *Pomozi Luji prijeći cestu* na petznet.HR/Modul1/poveznice
4. igrom pokvarenoga telefona.

1.4. Kako odabrati pravu jabuku

U nastavnoj jedinici *Kako odabrati pravu jabuku* učenici će u istraživanju i igri naučiti kako se koristiti sadržajima na obrazovnome portalu.

Pretraživanjem interneta naići ćemo na sadržaje koji nisu provjereni ili primjereni, stoga im je preporučeno koristiti se portalima za škole: www.skole.hr.

Uputit ćemo učenike na stranice [e-lektire](http://e-lektire.skole.hr), lektire.skole.hr koje sadržavaju cjelovita djela hrvatskih i stranih pisaca, uključujući i ona s popisa obvezne školske lektire u elektroničkome formatu.

Obiteljske aktivnosti

Zajedno sa svojim djetetom možete pristupiti stranici ucilica.skole.hr i pokazati mu mogućnosti igranja na toj stranici.

Pretraživanjem mrežnih stranica, preuzimanjem dokumenata, gledanjem sadržaja na internetu stvaramo svoj digitalni trag koji na internetu ostaje trajno. Svaki put kad se na mrežnome portalu prijavimo ili odjavimo, kad nešto objavimo ili preuzmemo s interneta, ostavljamo digitalni trag. Uvijek i zauvijek.

Naša djeca također ostavljaju digitalne tragove, a na nama je da ih poučimo kakve digitalne tragove smiju ostavljati kako ih netko ne bi zloupotrijebio. Kao odrasle osobe odgovorni smo za stvaranje digitalnih tragova djece.

Djeci je teško, gotovo nemoguće razumjeti da će ih njihov digitalni trag pratiti u budućnosti kad odrastu.

Bitno je ne postavljati stroga pravila pri služenju internetom ili prigovarati djetetu kako ono ne cijeni svoj digitalni trag. Djeca to jednostavno ne znaju i trebaju nas odrasle da ih tomu poučimo.

Pokušajte razgovorom i postavljanjem pitanja izraziti svoje neslaganje s onim što vaše dijete objavljuje i na taj način navesti ga da bude opreznije i dobro promisli prije nego što objavi:

- Je li to stvarno nešto što želiš da svi znaju o tebi?
- Što misliš, što ta slika govori o tebi?
- Jesi li razmislio što će roditelji tvoga prijatelja, učitelj ili trener misliti o tebi ili tvome prijatelju ako vide ono što si objavio na internetu?
- Što misliš, kako će se netko osjećati ako nakon nekoliko godina dozna da si nešto ružno napisao na internetu o njemu?

Djeci je potrebna naša potpora.

Obiteljske aktivnosti

Želite li znati više o digitalnim tragovima, pročitajte članak *Digitalni tragovi – Kakve tragove ostavljate u virtualnom svijetu?* slijedeći poveznicu na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Sa svojim djetetom možete pogledati video i crtane filmove te razgovarati o uzornome digitalnom tragu: *Vaš digitalni otisak, Digitalni otisak i Kakav digitalni trag ostavljate?* slijedeći poveznice na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Zajedno sa svojim djetetom potražite na internetu informacije o sebi, svome djetetu i ostalim članovima svoje obitelji. Razgovarajte o pronađenim informacijama.

2.1. Mjesto za igru i zabavu

Postoje razna mjesta za igru i zabavu na kojima djeca mogu igrajući se usvajati potrebne vještine i znanja. Sve se češće učenici u slobodno vrijeme, ali i na nastavi, koriste računalom i internetom kao sredstvom za učenje i zabavu.

Kao što djecu odmalena učimo da stvarnim svijetom ne lutaju sami, tako ih trebamo poučiti i da njihovo pretraživanje i rad na internetu zahtijeva nazočnost starije osobe i njezinu pomoć u slučaju da se pojavi problem. Djeca često zalutaju na stranice s filmovima i igrama neprimjerena sadržaja, pogotovo ako su na internetu bez nadzora odrasle osobe. Stoga je bitno uputiti djecu na siguran put pretraživanja interneta.

Roditelj djetetu treba preporučiti i ograničiti mrežne stranice koje može posjećivati. Posebice je važno ograničiti igranje igara i gledanje filmova koji potiču nasilno ponašanje.

Postoji program roditeljske zaštite koji možete postaviti na svoje računalo i na taj način ograničiti mogućnost da vaše dijete zaluta na stranice s neprimjerenim sadržajima.

Obiteljske aktivnosti

Zajedno posjetite mrežnu stranicu www.crtani.net/za-velike-i-male i pronađite sadržaje u kojima možete zajedno sudjelovati. Možete igrati igre, kreativno se izražavati, pročitati zanimljiv članak, pogledati crtani film...

Posjetite još neku od preporučenih stranica slijedeći poveznice na petzanet.HR/Modul1/poveznice, istražite što sve vaše dijete zajedno s vama može raditi na tim stranicama.

Primjerice, možete igrati matematičke igre i slagalice sa žapcem Hopom, istražiti poveznice na portalu za djecu, roditelje, učitelje *Zlatna djeca*, gledati crtane filmove o profesoru Baltazaru ili gledati obrazovne crtane filmove (*Did you see something weird on the Internet?*).

Ovo je moje mjesto za igru i zabavu.

Volim se igrati na računalu.

Ponašajmo se odgovorno i oprezno. Pravila prijateljstva jednako vrijede u stvarnome i u svijetu interneta.

Neka roditelji sudjeluju u tvome izboru mjesta za igru i zabavu na internetu.

2.2. Pristojno ponašanje

Nastavna jedinica *Pristojno ponašanje* jedan je od prvih mostova povezivanja stvarnoga svijeta s virtualnim. Koristeći se dječjim bontonom, učenicima želimo osvijestiti kako pravila ponašanja iz stvarnoga svijeta valja primjenjivati i u virtualnome, što je izuzetno važno.

Kako je ova nastavna jedinica odgojna, uloga je roditelja golema. Pravila koja usvajamo na nastavi nadovezuju se na roditeljski odgoj te su roditelji učitelju nužni partneri u edukaciji njihova djeteta.

Samo zajedničkim radom možemo usaditi primjereno i pristojno ponašanje kako u stvarnome, tako i u virtualnome svijetu.

Ono na čemu ćemo mi učitelji s djecom posebno raditi je sljedeće:

- istaknuti kako se uvijek treba predstaviti, ali ne i izreći svoje puno ime i prezime kad komuniciraju s nekim koga ne poznaju u stvarnome/virtualnome svijetu
- rabiti četiri čarobne riječi: **molim, hvala, izvoli, oprosti**
- upoznati ih da pisanje velikim slovima u virtualnome svijetu znači vikanje
- uputiti ih da emotikonima mogu izraziti osjećaje, ali da ih trebaju pažljivo rabiti
- naučiti da nije dopušteno vrijeđanje, ismijavanje, lažno predstavljanje i dijeljenje tuđih podataka i fotografija bez dopuštenja osobe čiji su to podatci ili koja je prikazana na fotografijama.

Obiteljske aktivnosti

Pogledajte i pročitajte zajedno:

1. digitalnu slikovnicu na petzanet.HR/Modul1/poveznice
2. video: *Internetski bonton* na petzanet.HR/Modul1/poveznice
3. pomoćnu literaturu:
  - a) *Bontončić ili kako svima biti prijatelj*. 2003. Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida. Zagreb.
  - b) *Balog, Zvonimir*. 1995. *BONTON kako da ne postanem klipani-ica u 100 lekcija*. Znanje d.d. Zagreb.
  - c) *Vodopija, Štefanija*. 2004. *VELIKI SUVREMENI BONTON: mala enciklopedija lijepog ponašanja; prilog POSLOVNI BONTON*. Žagar. Rijeka
  - d) Članci *O pravima i odgovornostima na internetu – Sigurniji internet za djecu i mlade, Poznajte li osnovna pravila sigurnosti na internetu?, Savjeti i informacije za djecu, učitelje i roditelje* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

2.3. Ponašanje za 5

Roditelji imaju značajnu ulogu u poticanju sigurnoga ponašanja djece na internetu. U ovoj je dobi učenicima internet i mjesto druženja.

Prvi korak koji možete učiniti kako biste djetetu osigurali sigurnost na internetu, jest doznati što radi *online* i tako provjeriti ponaša li se pristojno i odgovorno. Razgovarajte s njim o tome što je primjereno reći drugima, kojim je sadržajima primjereno koristiti se, a koje je vrste komunikacije i interakcije potrebno izbjegavati.

Roditelji bi morali provjeriti stranice prije nego što ih djeca otvore. Poučavajući dijete odgovornomu ponašanju, čuvate njegovu sigurnost na internetu.

Osnove sigurnosti na internetu s kojima trebate upoznati dijete su sljedeće:

- uvijek mora pitati odraslu osobu za dopuštenje upotrebe interneta
- može razgovarati jedino s poznatim osobama
- može posjećivati mjesta koja su primjerena djeci (učenje, kreativnost, interes djeteta)
- ne smije otkrivati svoje ime, školu, dob, broj telefona ili adresu
- ne smije otvarati elektroničku poštu od nepoznatih osoba – može sadržavati viruse koji mogu naštetiti računalu
- ne smije slati fotografije nepoznatim osobama ili gledati fotografije koje šalje nepoznata osoba
- ne smije otkrivati zaporku kojom se koristi (osim roditeljima)
- treba reći odrasloj osobi u koju ima povjerenja ako se dogodi što ružno ili uznemiravajuće na internetu.

Budući da se djeca u ovoj dobi najčešće služe internetom za igranje računalnih igara, valja ih poučiti da nije sve istinito što vide na internetu. Ako vaše dijete igra *online* igre s osobama koje ne poznaje u stvarnome životu, treba ga uputiti da ne odaje nikakve osobne informacije.

Roditelji su uzor svojoj djeci za sigurno i pametno služenje internetom. Zajedno uživajte u istraživanju interneta.

Obiteljske aktivnosti

Učenici mogu roditelje ili druge odrasle članove obitelji upoznati sa stranicama koje su posjetili u školi. Djecu treba potaknuti da „nauče“ članove obitelji pravila sigurnosti na internetu. Ako imaju računalo kod kuće, valja ih potaknuti da posjete nova mrežna mjesta zajedno s članovima obitelji, a u školi ispričaju što su sve vidjeli i posjetili.

2.4. Uzoran stanovnik u virtualnome svijetu

Kao što djecu odmalena odgajamo da budu pristojna i oprezna, tako ih valja učiti i da ono što su naučila u stvarnome svijetu, primijene i koriste u virtualnome. Djeci je bitno naglasiti da na internetu vrijede ista (ili slična) pravila kao u stvarnome svijetu.

Zahvaljujući brzom razvoju tehnologije, današnja djeca vrlo rano postaju virtualni stanovnici interneta i sve se mlađa djeca služe elektroničkom poštom, internetom i mobilnim uređajima. Učenici moraju spoznati nužnost zaštite osobnih podataka, važnost preuzimanja odgovornosti za sebe i svoja djela te vrijednost poštovanja ostalih virtualnih stanovnika primjerenim ponašanjem.

Roditeljska je uloga, među ostalima, stvoriti uvjete za pravilnu, sigurnu i odgovornu upotrebu interneta te svojim ponašanjem biti primjer djetetu.

Pogledajte videozapise i doznajte nešto novo o sebi, kakav ste tip roditelja te o digitalnome svijetu uopće na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Obiteljske aktivnosti

S djetetom možete pogledati video i crtane filmove *Moje online susjedstvo* i *Sigurnost na internetu za djecu* na petzanet.HR/Modul1/poveznice, a potom razgovarati o uzornome i sigurnome ponašanju na internetu.

Sastavite kućna pravila korištenja računalom, mobitelom te pravila ponašanja na internetu. Možete ih izraditi u obliku plakata i postaviti u blizini računala.

2.5. Poruka koja najbrže stiže

Elektronička pošta (*e-mail*, e-pošta) najkorišteniji je oblik pisane komunikacije današnjice. U poslovnome svijetu život je nezamisliv bez *e-maila*.

Svakodnevno primamo i šaljemo velik broj poruka ne razmišljajući uvijek o internetskome bontonu. Dobro je prisjetiti se osnovnoga pravila kojemu učimo i djecu: **internetska komunikacija mora se odvijati prema pravilima stvarne komunikacije.**

Sve moralne vrijednosti koje primjenjujemo u svakodnevnoj komunikaciji licem u lice moramo osobnim primjerom prenositi i na dijete te mu osvijestiti da je iza svakoga računala živa osoba.

Obiteljske aktivnosti

Više o internetskome bontonu i slanju elektroničke pošte možete pročitati s djetetom prokomentirati na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Ako želite više teorijskih znanja, dobro će doći prezentacija o elektroničkoj pošti na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Sjetite se obiteljskoga prijatelja ili člana obitelji koji živi u drugome gradu ili državi. Pomozite djetetu sastaviti i poslati poruku elektroničke pošte toj osobi.

Video *Društveni mediji i djeca* sa savjetima za roditelje možete pogledati slijedeći poveznicu na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

2.6. Dobre poruke

Kako bi izbjegla neugodnosti pri razmjeni poruka, djecu je potrebno poučiti kako odgovorno slati poruke bez obzira u kakvu se obliku one slale.

Djeca šalju poruke jer im to pruža osjećaj povezanosti s prijateljima i stvara privid provođenja vremena (druženja) s prijateljima, bez obzira gdje su i što rade. Razmjenjuje li poruke primjerice mobitelom, dijete, naravno, ne može vidjeti reakciju osobe koja je tu poruku primila. Mlađa djeca često znaju biti i okrutna jer njihova prosudba i kontrola ponašanja nisu još uvijek potpuno razvijene. Ako razmjena poruka postane neugodna, može biti vrlo opasna i imati štetne posljedice za dobrobit djeteta. Djeca moraju biti svjesna da je zlostavljanje porukama jedna od mogućnosti upotrebe mobitela i da ima svoje posljedice.

Roditelji često svjedoče razmjeni poruka svoje djece u različitim trenucima, na primjer tijekom objeda, u šetnji i slično. Dolazak poruke u takvim trenucima odvlači pažnju djeteta s aktivnosti koju radi i povezuje ga s udaljenim prijateljem koji je poruku poslao.

Savjeti za roditelje:

- Pažljivo procijenite je li vašemu djetetu potrebna upotreba mobitela radi razmjene poruka. Činjenica da druga djeca u razredu imaju mobitel, ne znači da je mobitel nužno potreban vašemu djetetu.
- Postavite pravila o tome kada i gdje smije ili ne smije slati poruke. Poželjno je da dijete ne razmjenjuje poruke tijekom obroka, na nastavi, obiteljskim izletima. Svakako isključite djetetov mobitel noću.
- Zabranite razmjenu poruka kad se dijete treba usredotočiti na nešto drugo (hodanje, razgovor s drugima). Čvrsta pravila osigurat će sigurnost kao i razvijati njegove socijalne vještine.
- Postavite jasne posljedice u slučaju kršenja pravila. U slučaju kršenja pravila i slanja neprimjerenih poruka oduzmite djetetu mobitel na tjedan dana.
- Promatrajte vlastito ponašanje jer su roditelji uzor i model vlastitoj djeci. Ako šaljete poruke djetetu za vrijeme nastave, a s druge strane djetetu zabranjujete takvo ponašanje, šaljete nedosljednu poruku.
- Ako sumnjate da vaše dijete ne razmjenjuje poruke na primjeren način, uvijek možete pregledati njegove poruke.

Dužnost je roditelja osigurati da se dijete koristi tehnologijom na siguran i odgovoran način.

Obiteljske aktivnosti

Dijete neka roditeljima i ostalim članovima obitelji napiše poruke s različitom svrhom (npr. neka obavijesti majku da će ostati duže u školi zbog dodatne nastave, pozove brata ili sestru na igru, zamoli pomoć bake ili djeda oko pisanja zadaće).

Neke od savjeta možete pogledati i u videozapisu *Texting tips for parents* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

3.1. Moj kreativni rad

Djeca sve češće za obavljanje školskih zadataka pronalaze potrebne materijale na internetu. Pitanje je znaju li pritom što smiju, a što ne smiju činiti s fotografijama, glazbom ili filmom.

U vrtiću i kod kuće naučili su poštovati tuđe stvari. Sad je vrijeme da ih poučimo da i u školi i na internetu vrijede ista (ili slična) pravila kao u stvarnome svijetu.

Kao što se u stvarnome svijetu tuđi rad mora poštovati i koristiti samo uz dopuštenje njegova vlasnika, tako se i za korištenje tuđega rada na internetu za to mora tražiti dopuštenje autora.

Polazeći od činjenice da najbolje učimo na vlastitome iskustvu, izradom kreativnoga uratka učenici će osjetiti vrijednost vlastitoga rada. Likovno se izražavajući u jednostavnome multimedijском programu i predstavljajući svoj rad, shvatit će pojam autorskoga prava. Na vlastitome primjeru osjetit će nepoštivanje autorskih prava i zaključiti vrijednost čuvanja istih.

Obiteljske aktivnosti

Potičite dijete vlastitim primjerom i zajedno istražite pojam autorskih prava.

Izradite s njim likovni uradak u nekom programu za crtanje i načinite izložbu obiteljskih likovnih radova.

Detaljnije objašnjenje jednoga od predloženih programa nalazi se u tekstu *Uvod u rad s programom Bojanje* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Pročitajte više o autorskim pravima i srodnim pravima slijedeći poveznice na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

3.2. Poštujem tuđi rad

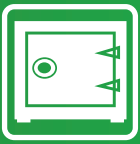
Kao što djecu odmalena učimo da poštuju tuđe stvari i pitaju ako žele posuditi prijateljevu kanticu u pješčaniku, tako ih moramo učiti i da poštuju tuđi rad te traže dopuštenje autora kako bi upotrijebili njegov rad. Djeci je bitno reći da na internetu vrijede ista (ili slična) pravila kao u stvarnome svijetu. Početkom djetetova školovanja javlja se potreba za slikovnim materijalom (zadace, plakati, projekti) i tada često olako posežemo za fotografijama, slikovnim prikazima i tekstovima s interneta. Često slušamo o pojmu autorskih prava i potrebi poštivanja tih prava na internetu, iako nismo uvijek sigurni što i pod kojim uvjetima smijemo to upotrijebiti.

Zajedno s djetetom istražite pojam autorskih prava. Djeca će cijeniti vaše zanimanje, vrijeme provedeno u zajedničkim aktivnostima i nove spoznaje do kojih ćete doći.

Želite li više pročitati o autorskim pravima, možete slijediti poveznice na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Obiteljske aktivnosti

Zajednički napravite rekompoziciju neke obiteljske fotografije koristeći se računalnim programom. U tome vam može pomoći primjer iz *Yearbook Cluba* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

4.1. Nepoznatim osobama ne govorim svoje ime

U nastavnoj jedinici *Nepoznatim osobama ne govorim svoje ime* djecu želimo upoznati s pojmom osnovnih osobnih podataka te im osvijestiti kako osobne podatke ne trebaju dijeliti s nepoznatima. Naglašavamo kako jednako trebaju biti oprezni pri upoznavanju nepoznatih osoba u stvarnome svijetu i u virtualnome. Uloga je nas učitelja dopuniti i osvijestiti sve ono čemu ste vi, roditelji, poučili svoje dijete.

Što su to osobni podatci (ime, prezime, adresa, broj telefona, slika) te kako se njima odgovorno koristiti, usvojiti ćemo igrajući se. Posebno ćemo istaknuti kako učenici ne bi trebali odavati svoje osobne podatke nepoznatim osobama, ali bi trebali biti oprezni i s poznatima (ne govoriti podatke o sebi svima koje poznaju). Isto tako osobne podatke svojih prijatelja ne treba prenositi drugima.

Obiteljske aktivnosti

Pogledajte s djetetom crtane filmove o osobnim podacima: *Zarobljeni u čarobnoj mreži*, *Osobni podaci su oduvijek imali vrijednost*, *Zaštitite blago od gusara* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Razgovarajte s djetetom o osobnim podacima.

Zbog važnosti sadržaja ove nastavne jedinice, ali i kompleksnosti problema dijeljenja osobnih podataka među djecom i mladima, ona će se nadograđivati i u sljedećim modulima.

4.2. Neznanac s druge strane ekrana

Djeca osnovnoškolskoga uzrasta vrlo su znatiželjna i vjeruju ljudima oko sebe. Odmalena ih učimo kako se ponašati tijekom komunikacije s nepoznatim osobama. Uporabom mobilnih uređaja i računala svijet komunikacije dobio je neslućene razmjere. Mogu komunicirati s poznatima, mogu upoznavati ljude, mogu komunicirati s više osoba odjednom i dok ovo budete čitali, tko zna što će sve još moći. Mogućnosti su neograničene, kao i izazovi.

Također, naša su djeca često korisnici određenih društvenih mreža koje nisu primjerene njihovu uzrastu. Pri stvaranju takve komunikacije uglavnom im pomažu stariji članovi obitelji, ali često bez potrebne edukacije kako se služiti mogućnostima i kako zaštititi sebe i svoje podatke.

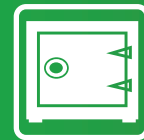
Kako u stvarnome, tako i *online* svijetu u komunikaciji s nepoznatima može doći do neželjenih situacija. Posebnost je u *online* svijetu lažno predstavljanje i komuniciranje koje može dovesti do neželjenih posljedica.

Kako bi djeca iskoristila sve blagodati brze komunikacije u *online* svijetu, potrebno ih je poučiti kako to činiti na siguran način. Nužno je uputiti ih kako mogu prepoznati lažno predstavljanje, a istodobno ih ne uplašiti od takve komunikacije.

Važna je roditeljska uloga i u podršci koju će pružiti djetetu dođe li do neprimjerene komunikacije, kao i otvoren razgovor o tim događajima.

Potrebno je usmjeravati dijete i ukazivati na veliku važnost komunikacije licem u lice, komunikacije u stvarnome svijetu jer govor i riječi samo su dio potpunoga procesa komuniciranja.

4.3. Kako računalo utječe na moje zdravlje

Djeca će tijekom svoga školovanja sve više vremena provoditi radeći na računalu. Zato je izuzetno korisno naučiti kako urediti svoje radno mjesto i pravilno raditi za računalom da ne bi imala zdravstvenih poteškoća kad odrastu.

Najosjetljiviji organ pri radu s računalom su oči. Kad se djeca usredotoče na neku aktivnost na zaslonu, vrlo rijetko trepću, zbog čega im se suše oči. Gledanje u zaslon s premale udaljenosti može dovesti do kratkovidnosti.

Računala su rađena za odrasle osobe, a ne za djecu, zato je nužno prilagoditi djeci radni prostor. Prilagodbe ne zahtijevaju dodatna novčana ulaganja. Dovoljno je staviti jastuk na stolac, kutiju ispod stopala ili knjige ispod prijenosnoga računala. Prilagoditi radni prostor i stvoriti zdrave i udobne uvjete pri prvome dodiru s računalom mnogo je jednostavnije od ispravljanja pogrešnih radnih navika nakon više godina rada na računalu. I u ovome slučaju vrijedi uzrečica: *Bolje spriječiti nego liječiti!* U stjecanju djetetovih zdravih radnih navika u prvim kontaktima s računalom uloga je roditelja izuzetno bitna.

Obiteljske aktivnosti

Zajedno s djetetom uredite prostor za rad na računalu, dogovorite kućna pravila upotrebe računala, mobitela i igračih konzola, izradite kreativni plakat i postaviti ga uz radni prostor.

4.4. Računalo i zdravlje

Svjedoci smo trenutačnih navika svoje djece: sve više vremena provode u interakciji s računalom i mobilnim tehnologijama. Mogućnosti su neograničene, ali i izazovi.

Također smo svjesni i negativnih posljedica dugotrajnoga sjedenja pred računalom. Kako su odrasli odgovorni za zdravlje djece, potrebno je pravovremeno razmišljati o posljedicama neograničenoga vremena upotrebe računala i mobilnih tehnologija.

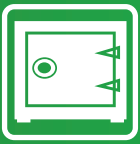
U ovome životnom razdoblju računalno je najvažnije zbog računalnih igara i sad je trenutak koji možemo iskoristiti za odgoj djece tako da im ponudimo mogućnost promjene načina igre, što će doprinijeti dinamičnosti, interakciji s drugima i na kraju – njihovu zdravlju.

Bitna je uloga roditelja u kreiranju slobodnoga vremena vlastite djece. Iako su mogućnosti računala neograničene, ono što možemo ograničiti i dogovoriti se s djecom, količina je vremena provedena pred računalom.

Obiteljske aktivnosti

Roditeljska je uloga i stvoriti uvjete za pravilno korištenje računalom – položaj, sjedenje, izvor svjetlosti, sat u blizini. Pogledajte kako je to objašnjeno u videu *Kako Lena, Vid i Dara sjede pred računalom?*, petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Sastavite plan igranja u stvarnome i *online* svijetu.

4.5. I računalo može čuvati okoliš

Svjedoci smo trenutačnih pojava i potreba u vlastitome životu, ali i među osobama u svojoj okolini: sve češće imamo potrebu mijenjati računala i tehniku povezanu s računalima kao i mobilne uređaje. Zastarjeli elektronički uređaji uglavnom bivaju spremljeni u ostave, garaže i sl.

Relativno malo pozornosti pridajemo pravilnom odlaganju takva otpada i teško se uopće odlučujemo nešto „proglasiti“ otpadom iako, nakon kupnje novoga uređaja, najčešće više nikad nemamo potrebu za starim.

Važno je upozoriti dijete o štetnosti bacanja takva otpada u prirodu i upoznati ga s pravilnim načinom zbrinjavanja. Jednako tako potrebno mu je osvijestiti brigu o okolišu neispisivanjem dokumenata koji nisu potrebni.

Obiteljske aktivnosti

Više informacija o zbrinjavanju elektroničkoga otpada možete pročitati u tekstu *Zbrinjavanje elektroničkog otpada* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Izradite kutije za odlaganje elektroničkoga otpada (privremeno) i papira.

5.1. Nasilnici na mreži

Informatička pismenost danas je dio školskoga programa, a naša djeca o modernoj tehnologiji (mobitelima i računalima) u pravilu znaju više od odraslih (učitelja i roditelja).

Kao roditelji nismo u prilici stalno nadgledati aktivnosti svoje djece na internetu. Osim toga, djecu je važnije naučiti kako sigurno „hodati“ elektroničkim medijima, nego ih stalno „voditi za ruku“.

Moramo poučiti djecu i mlade kako preuzeti odgovornost za vlastito ponašanje i posljedice nepromišljenih postupaka, kako za njih same, tako i za one s kojima su u kontaktu.

Elektroničko nasilje ili *cyberbullying* pojam je kojim se opisuju situacije u kojima je dijete izloženo napadima drugoga djeteta ili skupine putem interneta ili mobitela.

Golema je opasnost od elektroničkoga nasilja zbog izloženosti nasilju 24 sata dnevno koje nije ograničeno samo na školu ili dječje igralište, već zadire i u privatnost doma. Posljedice su elektroničkoga nasilja trajne i ozbiljne. **Dijete se povlači u sebe, bezvoljno je, nesigurno, ne druži se s prijateljima, izbjegava ići u školu...**

Različiti su oblici nasilja koje djeca doživljavaju putem interneta: uznemirujuće poruke (prijetnje, uvrede, omalovažavanje); objavljivanje privatnih i neistinitih podataka na *chatu*, blogu ili internetskoj stranici; kreiranje stranica koje sadržavaju priče, fotografije i šale na račun vršnjaka; slanje virusa i oštećenja računalnih sustava; krađa i mijenjanje lozinke; postavljanje internetske ankete o žrtvi; slanje pornografije i neželjene pošte na e-poštu i mobitel; lažno predstavljanje; iznuđivanje; dječja pornografija...

Dječja vještina uporabe tehnologije znatno nadmašuje zrelost njihove prosudbe, pa djeca s obzirom na svoju dob, pomanjkanje iskustva i lakovjernost nisu u stanju procijeniti opasnost situacija u koje se upuštaju misleći da su bezazlene.

Stoga im je i u ovome segmentu nužna podrška i pomoć odraslih. Potpuna zabrana pristupa internetu može više škoditi nego koristiti. Neograničeno korištenje interneta također nije dobro rješenje jer koliko god imali povjerenja u vlastito dijete, ne možemo imati povjerenje u druge korisnike interneta.

U slučaju nasilja na internetu možete se obratiti sljedećim institucijama:

Hrabri telefon
telefon: 116 - 111
www.hrabritelefon.hr

MUP RED BUTTON
redbutton.mup.hr

Obiteljske aktivnosti

Sa svojim djetetom možete pogledati video i crtane filmove i razgovarati o nasilju na internetu: *Cyberbullying you're not alone* i *Stopbullying* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

Više o elektroničkome nasilju i općenito o nasilju na internetu možete pročitati u tekstovima: *Što je cyberbullying?*, *Nasilje preko interneta – cyberbullying*, *Nasilje putem Interneta (Cyberbullying)*, *What Parents Can Do About Cyberbullying* na petzanet.HR/Modul1/poveznice.

5.2. Čarobna kutija

Današnja se djeca često bolje snalaze u virtualnome nego u stvarnome svijetu. Pitanje je znaju li pritom pravilno rukovati modernom tehnologijom koja im je nadohvat ruke.

Pravilno rukovati osobnim računalom i mobilnim uređajima osnova je za zaštitu djece od opasnosti.

Od rođenja pratimo svoje dijete u rastu i razvoju, učimo ga prvim koracima u stvarnome svijetu, razvijamo osjećaj odgovornosti za vlastite postupke.

Računalo i mobilni uređaji čarobne su kutije pune iznenađenja.

Zato je izuzetno važno biti uz dijete i kad sjedne za računalo, uzme u ruke mobilni ili učini prve korake u virtualni svijet interneta.

Prvi je korak za sigurnu upotrebu računala ili mobilne tehnologije naučiti dijete pravilno rukovati tim uređajima.

Igrajući se, djeca se upoznaju s osobnim računalom, njegovim osnovnim dijelovima i njihovom zadaćom. Uče pravilno uključivati i isključivati računalo, brinuti se o osobnome računalu i mobilnome uređaju.

Obiteljske aktivnosti

Ponovite s djetetom sigurno uključivati i isključivati računalo i mobilnu tehnologiju.

Zajedno s djetetom uredite prostor za rad na računalu i dogovorite kućna pravila upotrebe računala, mobitela i igračih konzola.

Pročitajte više o osobnome računalu i kako njime pravilno rukovati u tekstovima: *Osobno računalo u Hrvatskoj enciklopediji* i *Uvod u računala – Pomoć u sustavu Windows* na petznet.HR/Modul1/poveznice.

OSNOVNA ŠKOLA

LOVRAK
NOVA GRADIŠKA

OSNOVNA ŠKOLA
Popovača

OŠ "Mladost"
Osijek

SIGURNIH
pet
ZA
SIGURNIJI
NET

POŠTUJ pravila ponašanja.

PROVJERI svoje postavke privatnosti.

PROMISLI prije nego što objaviš.

PITAJ za savjet odraslu osobu.

PAZI na sve moguće zamke virtualnoga svijeta.

petzane**.HR**

ISBN 978-953-8029-01-1

9 789538 029011

Sadržaj publikacije je isključiva odgovornost OŠ Veliki Bukovec, OŠ „Mladost“, OŠ Gripe, OŠ „Mato Lovrak“ i OŠ Popovača te ne odražava stajalište Europske unije.